

expers maculae conscientia, & reliquus virtutum comitatus, quibus tua, quam longa fuit, vita traducta atque exercitata est) quando, inquam, jam recepta Caelo est beata mens; ac, si publicae populorum famae credimus, jam exorari te pateris, jam praesens votis ades; ex illa, quam incolis; caelesti patria aspice dilectam sobolem, & fausta, quae jam praese fert, virtutum primordia tueri & confirmare.

Memineris etiam inita tot abhinc annos cum Ludovico necessitudinis, & hospitii veteris recordare. Precare tam charo capiti longam temporum seriem, quibus mederi bellorum incommodis, & Christianam propagare orbe toto Religionem possit.

Neque oblivisceris, pro solita pietate, fidos illos, quorum hic ego plurimos intueor, laborum tuorum socios, periculorum comites, constantes amicos, qui, ne aut avitam Reli-

gionem, aut debitam suo Principi fidem violarent, opibus fortunisque spoliati commune tecum exilium ultro subiere. Tu jam providebis illis meritam fidelis obsequii mercedem, quam olim doluisti tam saepe rerum in angustiis rependi à te non posse.

Tua denique Britannia, quam amasti tantum, te commoveat, terra illa olim tam sancta, tam piorum hominum ferax, tam studiosa Religionis. Sentiat illa te non cupidum sui minus, quam fuisti, dum viveres. Nosti unum omnium optimè, & tuo periculo nosti, quam luctuoso versetur rerum in statu. Non frustra sit illi ea, quae vales, apud supremam Numen, gratia: te Regem adhuc probet, tutorem ac patronum, fac ut, mutatis in melius voluntatibus, suum Deo cultum, suam legitimo Principi fidem exsolvat: &, quod tibi ipsi non exhibuit, constans ac perenne soboli tuae obsequium semper impendat.

FORTUNA HUIUS ANNI SPES HOSTIUM FEFELLIT, NOSTRAS SUPERAVIT.

Oratio habita Anno M. D. CC III.

EXCELLENTISSIMO ECCLESIAE PRINCIPI LAURENTIO FIESCHI,

A VENIENSIIUM ARCHIEPISCOPO,

Apud REGEM CHRISTIANISSIMUM Sedis Apostolicae
Nuncio Extraordinario.

Accusatus à Te superiore anno Collega meus est, dum Oratoris officio pro solemniter funderetur, EXCELLENTISSIME ECCLESIAE PRINCEPS, quod gratulatus tibi palam fuisset: quod impenso sui ipsius totiusque nostrae Societatis studio satisfecisset: quod publica expectationi, omnium votis respondisset: quod ea praedicasset de Te; quae suspexit jam pridem Italia, quibus universa Gallia, ex quo Te fruitur, tam ex animo, tam lubenter applausit.

Neque hoc satis: perorandam habuit apud te causam, quasi vim fecisset modestia tua; &, quem nemo sensit hactenus nisi amicum & patronum, ipse iudicem & penè objurgatorem expertus est.

Ego quid facerem, EXCELLENTISSIME ECCLESIAE PRINCEPS, eandem obiturus hoc anno provinciam, & res à Gallis praecclare feliciterque gestas dicturus in amplissimo confesso, quem, pro singulari humanitate & eximio, quo flagras, Gallicarum partium studio, cohonestare praesentia tua volueras? An nolenti atque invito venirem laudator importunus, &, quam tam aperte jam respuisses rerum tuarum commendationem, eandem rursus pertractare aggrederer? An retexerem quae dicta sunt non tam magnifice quam verè, hoc esse FIESCORUM gentis decus; ut reliquas Italiae familias antiquitate ac splendore antecellat? An repeterem numerari tibi ex Majoribus plurimos, qui sacrum Cardinalium Collegium non minus virtutibus, quam Purpura decorarunt; quos inter extitere duo, qui ad summi Pontificatus apicem everti sunt?

Le Jay, Tom. I.

Ff 3 An

An verò, quod etiam iniquiore ferres animo, attingerem virtutes Tui ipsius proprias, sincerum puræ atque illibata Religionis ardorem, expertem fuco & ostentatione vana pietatem, plenam sagacitate prudentiam, conditam lepore ac comitate gravitatem? An gratularer, quod Pontifici Maximo charus es & acceptus inter paucos, propter miram quam habes cum sanctissimis ipsius moribus convenientiam? quod apud LUDOVICUM MAGNUM vera virtutis peritum æstimatorem summo in pretio versaris? quod Gallorum omnium, ac præsertim hujus Urbis benevolentiam tibi devinxisti?

An, inquam, isthac ego retractarem, tanto minùs apud te excusandus, quanto diligentius cavere mihi alieno periculo debuissim? Consultior fui, EXCELLENTISSIME ECCLESIAE PRINCEPS, etsi timidior fortè, quàm par erat: silui de Te penitus: ne vocula quidem excidit, quæ creare tibi molestiam posset. Equidem fefelli omnium expectationem: sustinui multorum querelas, qui silentium meum arguerent; dolerentque sic Te illaudatum à nobis discessisse. At nihil piget improbari à cæteris rationem agendi meam; si modò mea Tibi voluntas & sincerum imprimis obsequium placuisse videbuntur.

EXCELLENTIÆ TUÆ,

Deditissimus
GAB. FRANC. LE JAY,
è Societatis JESU.

FORTUNA

HUJUS ANNI

SPES HOSTIUM FEFELLIT,

NOSTRAS SUPERAVIT.

Oratio habita anno D. M. DCC. III.

ORATIO V.

Cæcitas esse dicam, an furoris, quòd hostes Gallici nominis non sterili tantum & infructuoso, sed etiam luctuoso penitus atque exitiali bello tandiu delectentur? Excellentissime Sedis Apostolicæ Nuncie Extraordinarie, Illustrissimi Ecclesiæ Principes, Præsides Illustrissimi, amplissimi Senatores, Viri omnium Ordinum ornatissimi. Nam si tot ab hinc annos, ex quo certatum est utrinque tam acriter, nondum vident, quàm frustra, quanto suo detrimento Galliam oppugnaverint; vix ac ne vix quidem possunt haberi non cæci. Sin repetitis eruditi jam diù cladibus fatalia movere bella etiamnum obstinant, quos furiosos, si non illi sunt, appellemus?

Agite enim, Auditores; vel dum una Gallia totam Europam sustineret armatam, quem fructum armorum suorum hostes habuere? Viderunt illi quidem avulsam sibi, nobis devinctam fuisse arctissima sanguinis communiōe Gentem illam, quæ ab omni pene Regni utriusque exordio, æmulatione laudis cum Galliacertaverat, quæ sola lætam nostrarum rerum feriem nonnunquam interpellabat; quam ipsi adversantem & inimicam nihilominus suspexerantur semper; atque, ut facilis est ab admiratione gradus ad amorem, etiam

amaveramus. Senferunt illos in nostras partes ire, quorum in fide atque animo conquiescere inprimis videbantur. Doluerunt, cessante commercio, perire sibi res suas, & exhaustam belli diuturnitate copiam molestissimæ egestati decessisse.

Quid dicam expugnatas urbes, victos deletosque exercitus, perpetuam domi forisque sollicitudinem? Hicne sunt belli fructus, quos Hostes ambiebant? Hæc merces, hoc præmium fuit, cujus gratia, Europæ quietem ac tranquillitatem tandiu perturbarent?

Sed quid ego retracto tam vetera, tam vobis nota, tam diligenter à nobis ipsis ex hoc loco non semel decantata? Hæreamus, Auditores, intra breves hujus Anni terminos: vel ex hac expeditione proxima conicere liceat, quàm temerè, quàm frustra pergant Galliam laceffere, quos rerum nostrarum gloria & felicitas incendunt.

Namque hic Annus, qui Hostibus tam sterilis & infortunatus, nobis tam ferax & fortunatus effluxit, quàm opportunum visum est ipsis rei bene gerendæ tempus! Nobis quàm parum aptum ad promovenda nostra consilia videbatur!

Sic enim statuo, hanc fuisse omnino hujusce præsentis anni fortunam, ut spes Hostium & nostras utrinque fefellerit. Sperabant Hostes multa & magna; neque non erat, quòd ad lætiora aspirarent: spe & expectatione exciderunt sua; Pars erit Orationis prima. Sperabamus pauca; neque revera erat, quòd plura polliceri nobis deberemus; spem omnem & expectationem nostram longè vicimus; Pars erit Orationis altera.

Hoc igitur Anno, vicissim elussi quodammodo sumus, Hostes & ipsi nos Galli: verum eo discrimine, ut

errorem illi suum jure dum lugent, nostrum ipsi nobis errorem merito gratulemur. Quae duo cum desperem tam egregie tractari à me dicendo posse, quam res postulet; utinam & ipse feliciter errasse iudicio vestro videri possim!

I. Pars.

Senescit brevi agro in corde nocendi cupiditas, nisi spe emolumentum aliqua sustentetur. Hinc quoscumque Gallicae genti ab omni penè aëvo suscitavit hostes tacita quadam fortitudinis, gloriae, felicitatis aemulatio; illi, si minus, certa, saltem avida semper expectatione pleni ad oppugnandam Galliam accesserunt.

Verum dicamus, quod res est, Auditores. Hunc Annum fortunatissimae cujusque sortis artificem sibi spondebat Hostis; & seu meditata solito prudentius consilia, felicius etiam inchoata dicerentur; seu res ipsae ac tempora ceptis responderent; finiendas demum esse hoc anno veteres querelas, Gallorum exitio, palam jactitabat.

At Anglos imprimis Batavosque incendebat ampla multarum palmarum seges, quas in Belgio praecipere. Cogitate enimvero, Auditores, quo apparatu, quibus viribus partem hanc Europae longè desideratissimam impeterent. Erumpebat illuc Batavici exercitus vis omnis ac robur: accelerabant ex variis Germaniae partibus coempta magnis impensis hominum viginti quinque millia; decem millia mittebant Angli: ac licet duris admodum conditionibus istud praesidii genus impertirentur, qui Gallicum pariter & Hispanicum commercium Batavis interdicerent; tamen, quis crederet? Gens tam avida lucri damnum ejusmodi ferebat æquius; tanto fenore sperabat illud non ita multo post esse resarciendam!

Jam ne deesset ipsis Ducibus perficiendi viriliter operis incitamentum; qui Batavici copiis praerat Marlorochus, tanquam res conjurati Foederis superiore anno feliciter promovisset, gratulatoriam totius Britanniae nomine legationem acceperat; & Ducali insuper honore auctus, novam dignitatem novis triumphis decorandam esse sentiebat.

Hinc ille, cum Optimatum in concilio de inceptando bello ageretur; & qua primus fieret armorum impetus, deliberatum esset; nihil minus, quam Bonnam, Namurcum, Antuerpiam, Ostendam & alias arces tam conspicui nominis expugnandas destinare. Sapienter enimvero, Auditores; nam occupata semel Bonna liberam nostris hostibus inferioris Rheni navigationem efficiebat: subactum Namurcum aperiebat aditum in Brabantiam, & qui Antuerpiam pariter & Ostendam expugnasset, totum, quam late patet, Belgium habebat in potestate.

Quare sic acclamatum est ab universo confesso consultissimo Imperatori; ut jam Provincias partirentur inter se, & referenda brevi spolia dividerent. Et quoniam querebatur Anglus bellum infructuosum; & impensarum, quas fecerat hactenus, dolebat nullam se accepisse mercedem; querelas ut compercerent, Ostendam ipsi cedebant omnes: liberaliter quidem, at prope nimis, ne quid pejus dicam; qui Leonis pellem pollicerentur, antequam Leonem ipsum expoliassent.

Interim dum in Belgio tam bellè cuncta procederent, deteriorem nihilo expectationem inimico Foederis Germania suscitabat. Et quidem aliquas facturus moras ferebatur cum suis legionibus invictissimus Princeps Bavarus: cujus in fide sincera artificisimaeque propinquitate non minus, quam

quam in ejusdem virtute ac robore Gallia confidebat. Verum tam multis è partibus jamjam impetendus jactabatur, ut, vel si alter Hercules existeret, non certè contra duos, ne dum contra tres exercitus tueri se posse speraretur.

Nam quot & quantas in unam Bavariam copias, & quibus instructas Imperatoribus Hostes adornabant? An Stirumium dicam, qui cum decem lectissimis hominum millibus superiorem Palatinatus in oram irrueret? An Selichium loquar; qui castra metatus ad Passavium, duo & viginti millia in ipsum Bavariae sinum introduceret? An Badensem Principem appellabo? Qualis vir, & quantus, Auditores! quam vel hoc uno nomine metuendus; quod in Europa tota nullus olim sit inventus hostis dignior, qui triumphanti Delphino opponeretur! An Badensem, inquam, appellabo; qui Franconiae totius ac Sueviae & opportuno Batavicarum cohortium subsidio fretus, facta per Ebreisbergum impressione, Bavariam occuparet? Sic revulso penitus, qui restabat unus, obice, pacata tranquillaque Germania securius ac fortius communem in rem incumberebat.

Sed de Italia ipsa quid sentiemus, Auditores? aut hostes ipsi potius quid sentiebant; qui permisisse illam Vindocinensis Ducis virtuti atque industriae videbantur, intra tam breves paludum angustias arceati; nihil ut præter commodam salubremque fugam meditari ipsos credidisses? Venisset in mentem cuiquam suspicari, in hoc rerum flexu Italiam esse, quae spes inimici Foederis dulcissimas pasceret? Quanquam ne blandientem invidemus Hostibus optatissimae sortis expectationem; quam si minus ratam robur atque animus facerent, dolus certè multiplex &

malignae fraudis genus omne fecisse potuisset.

Nam quò pertinuit promissam nobis jam diù sollicitasse tot artibus Lusitaniae fidem? ambitiosas obtulisse nuptias, quae perstringerent oculos, & coronam, quam spe jam praesumerent, dotale munus polliceri? Quid illa Classis tanto ambitu sumptuque comparata in Tyrreno mari praestolabatur, nisi novum Regem, quem, si modò eventus fecundasset, toti postmodum Italiae ostentaret?

Jam & Venetias ipsas, quia medias partes sequebantur, neque se nobis potius quam ipsis devoverant, putabant in commune foedus facile inclinandas; postquam reliquos Italiae populos suis rebus addixissent. Sic & infringi posse arbitrabantur, quam rursus legitimo Principi fidem tam sponte Neapolis obligasset: quod illam forè non alienam penitus à novitate aliàs perferant.

Sed quid hinc ego spes Hostium leves atque incertas operosius persequor, dum fortius multo, tantoque certius praesidium rimarentur, quanto periculosum minus ac minus metuendum nobis credebamus? Dum suis partibus eum conciliarent Principem, cujus in fide, benevolentia atque affinitate Gallia tantum ponebat. Dum eum nobis suscitarent hostem, qui se defensorem & acerrimum rerum nostrarum vindicem nuper exhibuerat?

Quanquam quid ago? quò feror? quas me in ambages conjicio? Ignoscite, Auditores; hæc si relinquere intacta malim, quam dicendo asperare. Utinam enimvero aut alienus hostis, aut verendus minus, aut minus amandus objiceretur! Sed præcludit vel querelis locum augusti charique capitis veneratio; neque eum

eum infectari patitur, quem eripi nobis, & à nostris abstrahi avelli- que partibus & dolemus, ut par est; & respicientem ultrò amanter- que recipereinus.

Nam quò non promovebant Ho- stes spes suas, hunc sibi Virum dum devincirent? Noverant nimirum quanti steteret nuper fatale bellum, quod à nobis in his regionibus ge- stum erat: quàm multis sumptibus ac funeribus mancipata fuisset im- perio Gallia: hæc Italia: pars, quæ subjiçienda denuo incumberet! Jam nec intactæ fore sperabantur illæ: Imperii nostri Providentiæ; ubi spi- rantes adhuc vel senescentis Hære- sis reliquiæ opem patrociniūque pollicerentur. Sic ubique amplam copiosamque nacti palmarum tro- phæorumque segetem jam exultabant Hostes; neque convitiis ipsis, quæ passim in libellis spargerent, quod erat minùs ferendum, abstinabant.

Superbè illi quidem, Auditores, jactantiùs multo, quàm par erat; insolenter etiam, si vultis: verùm an tam temere illi, quàm ambitio- sè; tam falsò, quàm imprudenter gloriabantur? Conjicite ex iis quæ diximus, & rem totam per vosmet ipsi aestimate.

Nunc verò, quò tandem erum- pent spes tam lætæ, tam magnifi- cæ? Quibus hunc Annum victoriis ac triumphis Hostes consignabunt? Revolvamus strictim atque obiter, & veloci percurramus oculo lo- ca singula, quæ trophæi materiam suffectura dicebantur. Actum erat de te, Antuerpia! Conclamatum Namurci fatum: obtingebas Anglis Ostenda; perque tot revulsa clau- stra, tot perfractos aditus, infelix Belgium, pinguis Hosti famelico præda veniebas! Metus omnis absit, Auditores: parcitum est adhuc in- fortunatæ Provinciæ, neque vel

unum de tot propugnaculis aut op- pugnatum durius est, aut leviter et- iam pertentatum.

Dicamus, quod verum est; Erant illi clamores Montium parturien- tium. Novum aliquod insolitumque portenti genus hoc anno spondeba- tur: magna ubique populorum ex- pectatio; timor etiam fortè non le- vis quorundam hominum, quos aut inceserat aliqua nostræ fortis com- miseratio; aut rerum in tanto tu- multu perturbatio commovebat. O invidendam inimici Fœderis condi- tionem; nisi spes tam lætas ridicu- lus partus excepisset! Indulgeamus aliquid justo Hostium dolori, Au- ditores; ut ne commemoremus illa quæ trophæorum in parte, neque computanda ducebant ipsi; neque nos, si carere illis contigisset, de- trimentorum loco numeranda cen- sebanus.

Hic verò juvat paulò curiosius perscrutari, quo tandem contigerit fato, ut Hostes Gallici nominis, qui tam feracem in Belgio rerum prosperarum paratam sibi messem prædicabant, spe tam læta penitus exciderint? Cur nihil eorum vide- antur aggressi, quæ facturos se pa- lam confidenterque minabantur?

An rem plenam periculo duxe- runt esse, certamen inire cum Gal- lis, quos rumpi frangi que nescios: tam sæpè didicissent? At superiores: multo copiarum multitudine pote- rant eos obruere numero, quos ani- mi robore vincere desperarent. An fortè conquerentur rem habendam sibi fuisse cum juniore quidem, sed invicto Principe, cujus ne aspectum quidem ferre superiore anno potuis- sent? At invictus Burgundiæ Dux graves exosus moras, quas illi de- tractando pugnam nuper in Belgio nexuerant, opportunam magis vi- ctoriæ segetem in Germania quaesie- rat?

rat? An quòd senferint in Villare- gio, quam ipsi frustra laceffivimus in Badensi Principe, meticulosam in declinando certamine cautionem? At Villaregius non modò paratus sem- per fuit, qui laceffentem hostem ex- ciperet; sed progressus obviam Tra- jectum usque, latentem intra pro- pugnacula & prodire in apertum re- culantem provocavit.

Sed quid dissimulem, Auditores? Sentio, quid convolantis ad occu- pandum Belgium sociati Fœderis im- petus retardarit. Nimirum urgebant res Germanicæ, quæ gravissimam in Duce Bavaro moram experiren- tur. Hic statim amovendus obex, dum solus & sibi relictus uni tan- tus vir, nullum à nobis subsidium propter insuperabilem locorum in- tercapedinem ac difficultatem expe- ctabat.

Meministis, Auditores, quàm va- rius, quàm multiplex, quàm for- midabilis Hostium apparatus adver- sus Alcidem unura concurrerit. So- ciati Batavis Austriaci, Suevis Sa- xones, Palatini Franconibus, Tele- ctæ totius Imperii florentesque co- piæ, quas peritissimi, uti jactaban- tur, & erant revera, Imperatores ducerent in aciem, quantam pro- perandæ mox victoriæ fiduciam af- ferebant!

Verùm quàm disparem ab ea, quam erant acturi personam Hostes sustinent! Hic coacti Neoburgum cedere Victoris implorant fidem. Il- lic non expectandum rati qui vin- ceret, munitissimas arces & rerum omnium copia referas deserunt. Hinc obsidione solvunt Rottember- gam; inde Ratisbonam referant ac recludunt. Jam perit ipsi Tirolis, & provincia tota, reluctante nemi- ne, Bavaro Principi subjiçitur. Quid plura? Cæditur Stirumius; Badensis agitur in fugam; Sclichius medio

in ludo occupatus circumveniri suum exercitum, & victoris arbitrio capi trucidarique permittit. Tot inter cla- des ac strages, quòd demum aut vi- ctoriæ aut lucri genus Hostes repor- tant? Quibus in locis extat aliquod vestigium illius gloriæ quam sibi vindicabant? Ubi tandem sua ipsos spes ac fiducia non fefellit?

Jam verò rursus si quis roget, quo factum sit casu, ut in Germa- nia deteriorem opinione sua fortu- nam habuerint: non est tam in prom- ptu dicere, quàm fortè videri pos- sit. Nam si quis dicat, Hostes sibi promississe plura, quàm valerent per- ficere; sanè, vel ipsi diffiteri non potuimus, Auditores; quàm illi ha- berent multa ad suscitandas spes quas- que lætissimas comparata. Sin rei bene gerendæ locum ipsis defuisse causabimur; objicietur nobis conti- nuò ventum fuisse ad manus sapif- simè, & in omnibus penè Germa- niæ regionibus acriter fuisse decer- tatum. Num Hostium prudentiam & fortitudinem requiras? Neque vel ipsi victores geminam hanc laudem victis invidèbunt. Non deerunt for- tè qui querantur integrum non fuis- se nostris Hostibus, mancipatam jam- diu vexillis Gallicis victoriam ulla ratione demereri: sed vetus hæc que- rela est, quæ vel ipsa diuturnitate obsolevit. Quid ergo dicemus esse? Rerum tam insolentium causas unde eruemus? Controversiam hanc Politicis, hominibus plerumque otio- sis, dirimendam relinquamus; nos in Italiam pergamus, Auditores: si fortè in iis saltem locis faventem expectationi suæ fortunam hostes ha- buerint.

Quanquam neque illic se mihi objicit quidquam, quòd sibi possint admodum gratulari. Equidem vi- deo nullis parcitum fuisse artibus, spes ut promoverent suas. Fuit suus pro-

promissis, sumptibus, illecebris locus; dolis, fraudibus, insidiis, armis etiam certatum viriliter. At quo exitu; nisi ut, quo erant prius, eodem in statu versarentur res inimici Fœderis, aut deteriorem etiam sortem consequerentur?

Pluribus impensis atque opibus instructa, adornata Classis fuerat, quæ subsidium ingens veheret in Italiam: illa morata diu in mari Mediterraneo, eò demum unde solverat, re penitus infecta, reversa est. Sollicitata magno ambitu, redempta ingenti pecuniæ vi, potentioribus fulgentis Coronæ illecebris devincta Lusitanæ societas: at quid nocitura sit Lusitania nobis si adverteretur, non videmus. Moliebantur Hostes Neapoli metuendam omnino rebus nostris & exitiosam conjurationem; resectæ fraudes metum ac sollicitudinem sustulerunt. Putabant etsi minimè justa de causa inclinandam partes in suas pravo Lusitanorum exemplo Venetam Rempubicam: at illa jurata mansit in fide, nec ipsam sui in nos studii pœnitere sensimus. Mittebatur in Pedemontium fortissimus totius Germaniæ Equitatus; hic interceptus à nostris, captus, cæsus & vix ad quingentos Equites redactus. Constatbatur nobis ab eo tempestas, quem minimè omnium voluissimus, & quem hodie dolemus hostem experiri; at ille qui timeri potuit occultus, jam apertus hostis desit metuendus videri. Denique erectum inane Regis simulacrum est, quod perstringeret oculos, & populorum obsequia devinciret; sed qui præter unos Batavos studiosos semper iniquæ dominationis fautores inventus est, qui non dico jurandam novæ Majestati fidem, sed vel Regium deferendum esse cultum arbitraretur.

Quæ spes ergo jam restare possit

nostris hostibus, postquam ab omni parte elusam doluerunt quam haberant expectationem? Nam si in ea rerum ac temporum opportunitate, qua majorem nusquam aliàs nacti sunt; quæ nobis ipsis tanta visa est, ut sollicitudinem aliquam parere poterit. In hac, inquam, opportunitate si processere tam parum, si pejorem omnibus in locis sortem experti sunt, jam mutatis omnino rebus ac temporibus quid futurum deinceps existimandum est, nisi funestum belli amorem, aut iniqua potentiùs odia, quibus armorum furor incenditur, quamprimum deposuerint? Sed me vocat pars Orationis altera. Demonstravimus Fortunam hujus anni fuisse, ut spes Hostium fefellerit? nunc quàm bellè nostras vicerit eadem, videamus.

Parum consultus ego fortasse, aut certè Gentis nostræ non satis æquus æstimator haberi possim, Auditores, qui Gallis omni fide, omni expectatione majora præstare solitis, ipsam sperandi hoc anno multa ac præclara facultatem eripuerim. Tamen hic animus, hic ardor cum ipsa gente Gallica quodammodo natus, quem aspirantem semper ad ea quæ magna sunt, nulli retinent obices, nullæ difficultates remorantur, non est imprudens aut temerarius; neque illa vindicat tanquam sua, quæ conditionem, ut possint comparari, non habent.

Atqui is erat nostrarum rerum hoc anno status, ut si ad propulsandos hostiles impetus fiducia certa non deesset, nihil ultrà pene expectandum, aut speranda nobis esse pauca fateremur. Neque verò visus hic esse sermo meticulosorum hominum, qui suis rationibus omnia metiri solent, parique suorum laudatores, quidquid ab hoste profectum sit magnificè prædicant & extollunt. Ita loque-

II. Pars.

quebantur fere omnes, qui acutiùs in rebus vident; neque vel ipsi, quibus aut ambitio ad expetendum quod arduum est, aut animus ad exequendum viriliter quæ voluerint, nunquam defuit, aliter sentiebant.

Agite enimvero: Belgium inspiciamus primùm, & quem nobis polliceretur armorum exitum, operosius perscrutemur. Meministis, Auditores, quod altera Orationis parte exposuimus, collocatas in Belgio fuisse spes inimici Fœderis lætissimas. Convolarant illuc tanquam certam ad prædam Britanniæ torius atque Bataviæ vires, & pars Germanici roboris non ultima; eamque conflaverant copiarum multitudinem, quæ nostrarum numerum triginta hominum millibus superabat.

In iis rerum difficultatibus, quibus mederi non erat integrum, quia varias in partes bellorum necessitate distrahebamur: rogo vos, Auditores; erat-ne consentaneum id sibi polliceri, nihil in toto Belgio, quod nostrum, aut Sociorum esset, non intactum fore? Huccine licebat spes promovere nostras; ut longè inferior militum numerus superiori nunquam cederet? Quis persuasisset sibi futuram hanc semper castrorum nostrorum opportunitatem, ut oppugnari ab hoste sine detrimento non possent? præripiendas à nobis ubique stationes illas, quæ paucitati faverent, nocerent multitudini? ita dispensandam quocumque, ubi res postularet, totius vim exercitus; ut, si pugnandum hostibus occasio se offerret, id impunè & citra periculum possemus pertentare? An sperandi locus erat, quaecumque in partem adversarii moverent arma, cuicumque urbi minarentur, præsto nos adfore, qui clauderemus aditum, viamque oblationis omnem intercideremus? Sic

itam iri obviam Hostium molitionibus, sic prævertendas insidias, mendendum incommòdis, difficultatibus esse occurrendum; quasi ipsorum interesse consiliis, adesse consultationibus, in ipsa mente, quid sentirent aut meditarentur, oculis usurpare licuisset? Denique fuisset aliquis inter nos tam plenus opinione Gallici nominis, tam confusus militum robore, solertiæ Ducum tam securus; qui id genus operis tam varium, tam difficile, tam periculosum, non identidem, sed in dies pene singulos, non per exiguum aut breve tempus, sed per totam ætatem tractari à nobis posse credidisset?

Hoc ipsum tamen, quod fidem Hostium vincere, quod nostram ipsorum expectationem superare videbatur, in Belgio fecimus, Auditores; non tam militum viâ robore, quàm singulari sapientissimi Regis providentiâ; qui, sicut Sol in certo mundi positus, ut quibusdam placet, diffundit partes in omnes lucis suæ radios, & circumfusa latè corpora collustrat; ita mediis Regni sui de penetrabilibus sic dispensat in Legatos suos atque vicarios sagacitatis suæ lumina, ut eosdem altissimæ mentis participes efficiat.

Quos inter cui potiùs quàm Virlaregio gratulabimur, cujus in exequendis, præveniendisque nonnumquam mandatis regiis provida fidelitas, tam insignem hoc anno Gallicis rebus gloriam, tam expetitam utilitatem attulit? Felix unus omnium maximè, cui vel à teneris contemplari propiùs augustæ mentis sublimitatem, providere regalis animi sensus altissimos, & tam perfectam ex omni parte imaginem, quantum fas erat, licuit exprimere! Felicior, qui parentem nactus in moderatore tanti Principis, ex eodem traxit sola illa virtutum semina, quæ tam felices

ces in ramos propagata, amandum suis, metuendum Hostibus, verendum universo orbi Ludovicum exhibent! Felicissimus, quem magna indoles, mira cum regis moribus convenientia, plenum tenerimo studio obsequium, spectatus domi forisque suavissimus virtutum concentus, æquissimo rerum æstimatori Ludovico, dulcem Aulicum, Ministrum fidelem, charum inter paucos atque amicum reddiderunt!

Quamquam hancine Gallis unam in Belgio gloriam tribuimus, ut conjuratis tot Hostibus soli viriliter restiterint? Scilicet nullo ponendum in loco videbitur, quod spectantibus ipsis æ cessantibus erepta Tongrorum civitas? quod cæsi, fugati, captique non semel ipsorum manipuli? quod impetiti frustra, & ad pugnam impune provocati ad Trajectum? quod acie fusi ad Ecrinium & ingenti affecti clade, dum collectis magno apparatu copiis, Antuerpiam ipsi properarent; & partem Belgii longè maximam quasi jam suam sibi gratularentur?

Quo loco laudetur imprimis Buisserus, cujus incredibili celeritate ac diligentia sic occupatus Hostis fuit ex improvviso, ut imparatus lacesseretur: cujus virtute ac robore ita suffectum est, quod deerat multitudini, ut instructo magno copiarum numero Obdamum ipse cum paucis funderet ac superaret. Neque hinc etiam ad singularem Villaregii prudentiam commendatio levis accedet; qui cum certò comperisset procedere pleno gradu hostilem exercitum, tam opportunè Regis iudicio, tam feliciter ex ejusdem sententia submisit copias, quæ properantem hostem interciperent; ut de Villaregio prædicaret Ludovicus; illum non tam sua, quam Regis ipsius mente actum, grande hoc providentiæ specimen edidisse.

Persequamur ulterius, Auditores; & videamus porro, num Germania lætior hoc anno magnarum rerum expectationem nobis faceret. Quidquid ultra Rhenum cernitur, totum hoc hostis habebat in potestate. Scilicet cupidissimum procurandæ universo orbi longæ tranquillæque pacis studium ita generosam beneficamque Ludovici Magni indolem devinxerat; ut munitissimas arces, fortissima propugnacula, præstantissimas urbes, perennia tot victoriarum suarum Germanicis in regionibus monumenta ultro volensque, suis vel dolentibus, quorum plurimi intererat tanto pretio redempta pax, hosti etiam non petenti condonasset. Erat in armis Germania tota, quæ Rheni ripas clauderet, parata tanquam pro aris ac focis dimicare. Adde tot munimenta, tot aggeres, tot castella, quibus continuo veluti ac perenni vallo defensus Rhenus, vix liberam trajiciendi fluminis noxam relinqueret. Tamen nihil querimus, Auditores; ubi quanto fuit difficultas major, tanto conspicuum magis victoriæ decus exsurgit. Quid enim tam egregium, tam admirabile, tam novum, tam præter nostram ipsorum expectationem, quam quod in Germania fecimus?

Nondum hyems sævire desit; jam trajecit Rhenum Villartius, & castellis quinquaginta, quæ trajectum defenderent, expugnatis, fuis Germanorum duodecim Legionibus, fortissimam Kellæ arcem, Germaniæ claustrum, per quod unus pateret aditus, aut nullus, obsidet. Deditur rumor inexpectatus atque insolens: per Offenburgum, Gengebaccum & Zelam: decedunt Hostes his tribus oppidis cum tanta festinatione, ut neque tormenta bellica, quibus referta erant plurima, neque copiosissimos com meatus exportent.

In.

Interim percrebescere tam improvise facinoris fama, & Fœderatorum animos rei novitate percellere. Concurritur, adsunt in procinctu collecti ex Batavia variisque Germaniæ provinciis formidabiles exercitus, qui Kellæ obsidionem solvi jubeant, aut extremam pernicem intentent. Quo tandem exitu, Auditores? ut duodecimo post die, ex quo cœperat obsideri civitas, eandem pluviosa admodum & incommoda tempestate expugnari cernerent: & qui cogere nos minimè potuissent ad solvendam obsidionem, ipsi solutam à suis ad Traebacum, nobis cogentibus, post alterum expugnationis mensem fuisse testarentur.

Sed quid ego in ipso rerum à nobis in Germanico solo gestarum limine diutiùs immoror? Opitulandum erat generosissimo Principi, quem non magis propinquitatis ratio, quam causæ æquitas Gallicis partibus addixerat. Ac licet, quocumque se ferret torrentis instar Dux Bavorum, fidelem comitem secum traheret Victoriam; tamen unus in omnes non poterat usque resistere, nisi promptam à nobis opem experiretur. Id genus officii, Auditores, æquitas, fides, affinitas, amor, gratus animus exigebant. Quanta apud generosam Gallorum indolem exrendæ virtutis incitamenta! Nihil erat, Regum beneficentissime, quod Legiones Gallicas Bavaricis castris adjungi tantopere properares: hoc ipsum milites nostri cupidissimè amiebant; qui nihil magis quam ingrati pectoris suspensionem vereantur.

At enim sese offerunt invia rupes & inaccessi scopuli? Superabuntur. Impediti atque inextricabiles anfractus viam claudunt? Perfringentur. Locorum angustia vix patiuntur peditem, Equitatum non admittunt?

Laxabuntur. Adest in insidiis miles armatus, qui lapidibus solis instructus arcere obvios possit? Fugabitur. Visa res illa gravissimis viris expertissimisque Ducibus difficilioris operæ, quam ut tentari posset? Nihil est tam arduum, tam difficile, tam intentatum, quod officii ratio, vincendi studium, Ludovici iussa non persuadeant.

Dum loquor, ecce jam Villartius recenti elatus victoria, quam de Badensi Principe non ita pridem ad Flidelingam retulerat; Badensem dico, qui nusquam victus alias, eo primùm die didicerat vinci se posse, & virentem ad hoc usque tempus augustæ frontis lauream non sine lachrymis senserat uno momento marcescere. Ecce, inquam, Villartius operi se accingit; quale opus, Deus immortalis, & quam periculosa plenum alex!

Ne mihi Vetustas invidiosa jactet Annibalem, quem perforasse Alpes & ætæto rupisse montem ferunt. Ne vel Magnum Alexandrum ostendet, quo jubente præcellæ rupis fastigium Macedones capessiverunt. Majus aliquid audet miles Gallicus, qui præserte numerofo exercitu, quem perfringendum obicera illi non habebant, aspera sylvis ac cautibus, vixque habitata feris loca penetrare non dubitat. Stupent Hostes ipsi, neque suis credunt oculis, dum rem peractam intuentur, quam fieri posse non putaverant.

Neque te verò hic silebimus tanti operis hortatorem ac socium, Blenvillæ, diligentissime virtutis illius æmulator, quam non ita pridem suspeximus in geminis Fratribus Colbertis, quos pro patria viriliter decertantes gravius hodieque doleremus oppetisse, nisi tu fortissimo cum Fratre exhiberes eisdem; & patenti, quo desagrabant am-

ambo, in Regem, in Galliam studii heres non degener existeres.

Nolite deinceps mirari, Auditores, si tam operosam, tantique discriminis victoriam adeptus ad novos latioresque triumphos Gallus assurgat. Hinc strato super Danubium ponte molientes aditum in Bavariam Germanos aggressus partim macerat ipso in loco, partim captivos facit, partim fugientes infecutus in Danubium precipitat. Felix ex omni parte victoria: nisi Heronium una cum Legalio victorem, virum, si vixisset, quibuscumque militiæ gradibus evehendum, desideraret!

Inde nactus in Principe Bavaro gloriosissimi facti auctorem ac Ducem noster exercitus, collectas Stirumio Imperatore Germaniæ vires oppugnat, vincit, profligat; & cæsis quinque hominum millibus, totidem captis, eundem impedimentis & castris exiit. Fuit hæc enim fortissimi Principis singularis modestia atque humanitas; ut scriptis ad Christianissimum Regem literis, victoriæ decus, cujus ipse pars tanta cum suis Bavaris extitisset, refunderet in Gallos: addito ad Gentis totius commendationem non vero minus quam magnifico elogio; *nihil esse, quod militi tam strenuo, tam docili non cedat*. Potuisset enimverò his instructus copiis Dux Bavarus illustriorem sibi de Badensi Principe victoriam gratulari; nisi ille declinandum putasset periculum, & se se sub Augustæ moenia prudenter recepisset.

At ecce, dum præceptam animo nobilissimi triumpho expectationem Badensis Princeps fugiens eludit, cadit Brisacum interim, Urbs illa tot propugnaculis munita, tot defensa aggeribus, tantoque diligentius adversus impetum vimque armorum

nostra ipsorum industria comparata; quanto minus eandem paulò post studio Pacis Hostibus permittendam prævidebamus. Cadit, inquam, Brisacum; & duodecimo post obsidionem die junioris Principis imperium agnoscit. Nihil est quod hostis ad elevandam minuendamque tam repentinae victoriæ magnificentiam severius in eum animadvertat, qui Urbem dedit; quasi maturius dedidisset. Fidelis ac strenui Gubernatoris omnes partes implevit Arcocius, hoc culpandus uno, quod rem cum Burgundionum Duce habuerit. Quanquam ignoscendum hosti, Auditores: non senserat ille versari juniorem Principem in eo solo, quod paternis laureis esset confutum; in quo debuisset Victoria, quæ Parentem in Filio agnosceret, eidem triumphalem lauream quantocyus deproperare.

Pavefcite Hostes Gallici nominis; & primum hoc recentis militiæ monumentum, quot & quantæ deinceps victoriæ consecuturæ sint, præcipite. Non expectat in Gallicis Heroibus annorum numerum, sed vel in ætatis flore virtus se prodit; viris etiam longiore rerum usu & in bellicis laboribus jamdudum exercitatis invidiam factura. Prælusit hætenus Dux Burgundionum, & non minus vobis quam suis, quid præcocis ingenii felix maturitas, quid sagacioris industriæ solertia, quid gravioribus in periculis invicta mentis constantia valeret, ostentavit. Prævertite nobiliores triumphos, tam certò vestram in perniciem, quam in nostram gloriam erupturos.

At enim, Auditores, Italia tam infructuosa nostris Hostibus, contra spem ac votum tam sterilis, nihil-ne vicissim nobis offeret præter nostram expectationem partum gestumque feliciter?

Nimirum sic oportuit nos esse comparatos adversus fallaciam omnem ac dolum; nihil ut machinari liceret Hostibus, quod statim non videretur à nobis, aut etiam præverteretur? Nullas illi struere insidias debuerunt, quas longè ante non prospiceremus? Non potuerunt pertentare nostrorum sociorum fidem, nisi comperit id certò penitusque exploratum ad nos perveniret? Denique non erat ipsis integrum sanctissimas amicitiae leges & arctissima propinquitatis vincula labefactare, quin extemporalis arcendi periculi facultas nobis suppeteret?

Non est, mihi credite, tam impervia fraudibus ac prodicionibus humana prudentia, ut occupari ex improvviso aliquando non possit: neque hanc laudem Gallica gens ambivit unquam, ut adversus malas artes feliciter ceteris instructa videretur. Imò cum ingenuam, & sicut ipsum Franci nomen sonat, sinceram inprimis indolem nacta est; tum reliquos spectare ex animo suo solet, neque tam commodè, si quid dolosum aut insidum fabricetur, potest suspicari.

Tamen quid fuit in Italia gestum tam subdolè, tam fraudulenter comparatum; fabricatum tam perfidiosè, quod pervidere statim, retexere penitus, feliciter intervertere non contigerit? Hæc rursus tua laus, Regum maxime, hic fructus sagacissimæ illius providentiæ; qua in tanta tot negotiorum mole, cui ferenda unus sufficis, ita moderaris singula; quasi nihil, præter id ipsum quod instat, providendum incumberet. Tu perniciosa per Italiam Hostium consilia dum retegis, dum clandestinos conjurationum tumultus indagas, dum paratas insidias odoraris; alios in obligata semel fide retines; nutantes alios & defectionem meditan-

tes confirmas, alios convolantes ad arma, & impensæ toties benevolentiae malè memores opportuno vitricium legionum robore coerces ac reprimis.

Quanquam fecisset jampridem actiosa Ducis Vindocinensis diligentia, quem tam felici Galliæ fato rebus Italicis Imperatorem præfecisti, ne quid turbarum ac tumultus in Italia superesset; nisi supremum Hostibus exitium meditantem retinuisset. Nisi religio, pietas, summi Pontificis reverentia, qui tractus illos terrarum habet in patrocínio ac clientela; nisi ipsa tuæ indolis humanitas, qua servare amas, quos posses perdere, prohibuissent; ne laxatis aquarum repagulis, arctatas brevia inter spatia tristes Germanorum reliquias totasque adeo finitimas latè regiones Vindocinus inundaret.

Hætenus multa diximus, Auditores; & plura certè, quam aut meditandum hoc anno considerem, aut vos audituros esse speraretis. Tamen sentio expectare vos adhuc aliquid, & conversi omnium in me oculi videntur exoptulare, quod nihil de recenti cumulataque ad Spiram victoria, nihil de Landavi expugnatione prædicaverim. Prædicemus enimverò; nam cur illaudatum sineremus novum hunc latissimæ fortis cumulum, cui universus populus tam sincera gestientis animi significatione Theatrales inter Ludos applausit? Dic nobis ipse, namque aderas testis communis gaudii, Delphine invictissime; cum perlatum ad te tribus ab hinc diebus felicissimum nuncium congregatæ multitudini nunciasses. An dulcissimi symphonicorum omnium concentus, quibus orchestra personabat, tam suaviter mulcebant aures; quam ille qui Ludovico Magno Parenti amantissimo, qui tibi ipsi ab universo Theatro plausus datus est?

Cur, inquam, & ipsi non gra-
rulemur Regi Maximo supremum
hoc Gallicæ virtutis monumentum,
quod toti anno veluti coronidem
imposuit? An quia receptum à no-
bis Landavum hoc anno, idem su-
periore fuerat ab Hostibus occupa-
tum? At quàm dispar nostra & Ho-
stium conditio fuit, Auditores! Illi
cum millibus hominum quinquagin-
ta ad oppugnandam urbem accesser-
ant: nos viginti ad summum mil-
lia habebamus. Erant tantùm, illis
obsidentibus, militum bis mille,
qui Landavum defenderent: nobis
qui resisterent, sex millia numera-
bantur. Nihil hoc anno civitati de-
erat rerum omnium quibus se viri-
liter constanterque tueretur: eadem
superiore si adfuissent præsidia, ho-
stilem impetum elusisset. Steterunt
illi tribus mensibus in extorquenda
deditio: nos uno mense rem con-
fecimus. Gallis, cum obsiderentur,
spes affulgebat nulla adfuturi subsi-
dii: Hostes noverant esse in pro-
pinquo, qui sibi liberandis accede-
rent. Nobis pugnandum fuit vel im-
paribus viribus, & sternendus ad
internecionem validissimus exerci-
tus, ut urbe potiremur: illi per cu-
niculos & longas viarum ambages
in urbem irrepserunt. Denique cap-
tum ab hostibus cum Landavum
est, quis operis tanti Dux fuit?
Badensis Princeps scilicet, & Ba-
densi Principe major ipse Romano-
rum Rex. Quando receptum est,
aderat unus tantùm ex nostris Im-
peratoribus, Auditores; qui solertia
atque animo duobus illis Heroibus
si non inferior, in contentionem
certè vel nominis, vel dignitatis
venire non præsumat. Quanquam,
plaudite tibi, Talarde, Nomen illud,
quod geris, conspicuum jam pridem
atque inclytum ex sese, geminum
victoriæ genus; quod uno eodem-

que die retulisti, sic illustravit; ut
illud Regiis etiam capitibus feceris
invidendum.

Sic fideles ubique ac strenuos con-
siliorum administratos nactus, Re-
gum maxime, ubique vincis ac tri-
umphas. Felix tu quidem, qui,
quot habes Legatos, tot victores ti-
bi gratulari possis: sed felices illi
multo magis, quibus, ad vincen-
dum, fortunam constanter obse-
quentem & manentem usque com-
modas!

Atque hic mihi spectatam hoc
præsertim anno Gallici Exercitus vir-
tutem & gloriam intuenti optare
contigit, Auditores: eundem à no-
bis observari morem, quem olim vi-
guisse apud Romanos scimus: ut re-
bus bello præclare feliciterque ge-
stis, vecti Quadrigis Imperatores
medias per urbes inferrent se se; &
parta victoriarum suarum monumen-
ta populis ostentarent. Quàm læ-
tus hodie nobis, quàm gloriosus
pompæ triumphalis apparatus obji-
ceretur!

Tu superbum agmen ageres, Vil-
larti; qui cæteris ad victoriam qua-
si signum visus es sustulisse. Tu
perfractis Germaniæ claustris con-
spicuis, expugnata Kella nobilis,
victo fugatoque Stirumio spectatissi-
mus, tot Hostium spoliis circumse-
ptus incederes.

Tu, Villaregi, defenso tam pru-
denter per totam æstatem Belgio,
quod unum conjuratæ multitudinis
vis ac robur impetere videbatur;
prisco cunctatori Fabio simillimus,
non minorem de repressis illic Ho-
stibus, quam de lacesitis ad Traje-
ctum, de expugnatis ad Tongros glo-
riam exhiberes.

Adescent tibi laborum socii vi-
ctoriarumque comites; hinc Buse-
rus, parta de malè memori Batavo
ad Ecrinium victoria tam insignis.

Inde

Inde Bedemarus tuæ sagacitatis ac
providentiæ tam sedulus æmulator.

Tu quoque tot Victoribus novum
decus adderes, Curteburne; cujus in
prædicanda impensius cum prudentia,
tum fortitudine amare se Lu-
dovicus ipse visus est: quòd suo val-
lo pulsus Hostibus, & capto per vim
Neustadio, quòd se illi concluderant,
Gallis Landavum obsidentibus secu-
ritatem præstitisses.

Quid reliquos commemorem,
Ussonium, Blenvillæum, Gran-
cæum, Legalium, & te Precontal-
le, te Lavardine, nisi vos rapuisset
mors immatura; cum certum omen
victoriæ, nescias vinci copias addu-
ceretis.

Neque tu prætermittendus à me,
Calvete; qui raptò ab Hostibus ve-
xillo gloriosus cum revertere, ho-
stis imprudenter creditus à tuis, ibi
triste funus invenisti, ubi triumphum
consequi meruisses.

Tibi verò, Talarde, quem recen-
tior vernantiorque laurea monstraret
statim omnibus, ut applauderent po-
puli! ut te portis bipotentibus ultrò
exciperent!

Neque tu comitari triumphos no-
stros, & tam festivæ lucis splendorem
augere præsentia tua dedigna-
reris, invictissime Princeps Bavare.
Tu partæ nobis hoc anno gloria
pars tanta, expugnatis tot Urbibus,
Hostibus toties victis cæsisque cla-
rus, devictæ, subactæ, supplicis Ger-
maniæ reliquias post currum trahe-
res, eandem olim melioribus auspi-
ciis erecturus.

An non infeliciter victricem pom-
pam clauderent subnixi Rostris Na-
valibus, metuenda toto mari Nomi-
na, Cortogonius, San-Polius, Lu-
zernæus, qui, captis, depressis, in-
censis tot Hostium navibus, suam
hoc anno solertiam ac virtutem com-
mendarunt?

Hanc verò tam solemnem triumphum
magnificentiam non ego in Capito-
lium, ut olim, sed in Ædes Ver-
salias deducere; ubi jam redditus
Regius Princeps Dux Burgundio-
num militiæ suæ primitias, & læta
victoriæ monumenta Ludovici Ma-
gni in sinu deposuit. Quàm suavis
regalem animum sensus pertentavit,
Rex maxime; dum in juniore Ne-
pote Brisfaci expugnatorem agnosce-
res! dum ille tibi suas palmas re-
ferret acceptas! dum novam hanc
recentemque gloriam documentis tuis
atque exemplis debere se fateretur?

At cum medius tot inter Impera-
tores legatos tuos, tot victores trium-
phatoresque versarere; cum circum-
septus aggestis spoliis cumulis,
quos singuli, Augustissimi tui Ne-
potis ad exemplum, Regiæ sagacita-
ti, providentiæ, felicitati partes gra-
tularentur, hunc annum inter for-
tunatissima Regni tui tempora nume-
rares; utinam arcanos pectoris tui
recessus liceret intueri!

Tamen novimus fati quid sen-
tias, quòd feraris, quos tibi spiri-
tus moderatio animi tui, Religio,
Pietas inspirent. In tanta, tam ju-
sta lætandi triumphandique causa,
hoc studeas unum scilicet, Ludovi-
ce, ut, quam gratulantur tibi omnes
felicissimam rerum ex voto fluen-
tium seriem, hanc tu Deo Optimo
Maximo jubeas unice gratulari.

Perennes enim verò tibi gratias,
Deus immortalis, qui tam singula-
ri tuam in Gallicum Imperium pro-
videntiam testimonio consignasti! Tu
contulisti nobis hoc anno plura, quàm
sperare, vel petere licuisset. Tuere
beneficium tuum, ò Deus! & quam
potes, adde perpetuitatem. Nolen-
tes, lacesiti, repugnantes dum præ-
liamur; numquid precari non licet à
præpotente Exercituum Deo, *Dissi-
pa gentes que bella volunt?* Hoc ta-

G. 2. men,

men, vel non iniquum, postulare Ludovicus vetat; à quo vel in votis dissentire religioni ducimus. Habet nimirum ingens ipsius animus majus aliquid quod sequatur, quam Victoris Triumphatorisque nomen; & in constantissima, qua fruitur, florentissimi Regni perennitate, nihil jam ambit; nisi ut Pacator Orbis, Pacisque Fundator ac quietis felicitatem publicam

ac beatam tranquillitatem procuret. Ergo tu Pacis auctor atque arbiter, Deus, quam frustra quæramus armis, hanc tu ferventibus religiosissimi Principis piique populi votis Pacem indulge. Injice omnibus ac singulis Europæ Principibus salubres Pacis cogitationes. Desistant tandem aliquando bellis fatalibus, & communi nobiscum studio ad parandam toti orbi tranquillitatem incumbant.

IN NATALIBUS
SERENISSIMI DUCIS
BRITANNIÆ

Oratio Extemporalis habita die III. Idus Jul. an. M.DCC. IV.

SERENISSIMO PRINCIPI
DUCI BURGUNDIONUM
PATRI FELICISSIMO.

Exortam felicibus auspiciis sobolem dum in amplissimo ordinum omnium consessu nuper tibi gratularer, PRINCEPS SERENISSIME, sensi tunc imprimis, qualem universæ Gallie felicitatis ac lætitiæ cumulum peperisses. Utinam enim verò propriis usurpares oculis, ut omnes ab ore dicentis penderent! ut avidis exciperent auribus, quæ non tam Oratoris industria, quam ejusdem studium & ipsa argumenti copia profunderet! ut applauderent ultro tuis laudibus, & cupidissimam in nobis placendi tibi voluntatem gratissima admurmuratione prosequerentur!

Neque tamen mirum illud tibi videatur, PRINCEPS SERENISSIME, qui populorum vota tam feliciter expleveris. Hactenus abundè omnium de te expectationi responderas, qui vel in ipso ætatis flore, tot præditus virtutibus, tam absolutus numeris omnibus viderere. Dederas in Aula eximium indolis aureæ, solertis ingenii, vera sinceraque pietatis specimen. Providus, sagax, fortis, victor ac triumphator inter arma, præstantissimorum Imperatorum prudentiam, magnanimitatem, fortunam aquaveras: paternæ & avitæ virtutis æmulus utriusque te simillimum exhibueras. Quid restabat aliud, PRINCEPS SERENISSIME, nisi ut ardentissimis totius Gallie desideriis Filium sufficeres, qui te ipsum vicissim tui simillimus aliquando redderet?

Nunc demum votorum compotes, nihil ultra Superos rogabimus, si modò pretiosum illud munus, quod per te nobis illi concesserunt, proprium fecerint, & Filium pariter ac Parentem futuris Nepotibus Imperatores conservarint.

Hæc sunt vota, quæ pro te universa Gallia, atque imprimis Societas nostra nuncupat; cujus ego nomine Orationem hanc studiosissimi obsequii fidele monumentum dico, voveo ac consecro.

PRINCEPS SERENISSIME.

Tibi deditissimus GABRIEL
FRANCISCUS LE JAY
è Societate JESU.